

Список використаних джерел:

1. Закарпатські народні страви / Упоряд. М. А. Мицько, — Ужгород: Карпати, 1990. — 246 с.
2. Клиновецька З. Страви й напитки на Україні. — Київ — Львів, 1913. — 218 с.
3. Похлебкин В.В. Национальные кухни наших народов (Основные кулинарные направления, их история и особенности. Рецептура). — М.: Пищевая промышленность, 1980. — 304 с.
4. Украинская кухня / Сост. С. И. Литвиненко, Г. Ю. Рогинская. — Д.: Сталкер, 2000.
5. Українські страви. — К.: Державне видавництво технічної літератури УРСР, 1961. — 454 с.
6. Шалимов С. А., Шадура Н. П. Современная украинская кухня. 4-е изд., с изм.— К.: Техника, 1989. — 304 с.

Радченко К.Ю., студент факультету фізичного виховання та мистецтв Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»;
Науковий керівник: Агеєнко Т.А., старший викладач кафедри культурологічних дисциплін та образотворчого мистецтва Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»,
м. Харків

НАРОДНЕ МАЛЯРСТВО НА СКЛІ: ТРАДИЦІЇ ТА СУЧАСНІСТЬ

Постановка проблеми. Нова освітня філософія визначила головну стратегію діяльності педагогів: спрямування навчально-виховного процесу на формування духовного світу особистості, утвердження загальнолюдських цінностей, розкриття потенційних можливостей та здібностей учнів. Головною метою національного виховання є передача молодому поколінню соціального досвіду, багатства духовної культури народу, його національної ментальності, своєрідності світогляду і на цій основі формування особистісних рис громадянина України. Гармонійний творчий розвиток молоді є пріоритетним напрямом виховної роботи.

Унікальні можливості впливу на людину має народне образотворче мистецтво. Яскравою сторінкою образотворчого фольклору з багатими художніми традиціями минулого виступає малярство на склі.

Метою даної статті є виявлення та оцінювання можливостей успадкування духовних цінностей народної культури в процесі ознайомлення з традиційною технікою малярства на склі.

Аналіз досліджень і публікацій. Малярство на склі – традиційний вид народного мистецтва. Здавна цей вид малярства був добре відомий майстрам Індії, Риму, Візантії, Центральної та Західної Європи. Майже усі осередки народного малярства Богемії, Баварії, Силезії, Моравії, Словачії, Галичії містилися неподалік від скловарень. Народні умільці писали на гутному склі ікони, які обрамляли в дерев'яні рами. Живописна техніка малювання на склі має давні традиції. У центральній Європі розвиток цього виду живопису припадає на XVII—XVIII ст. В Україні живопис на склі поширився в XIX ст. переважно в Західних регіонах, зокрема, на Буковині, Галичині, Гуцульщині, Закарпатті.

Український іконопис на склі – суто народне мистецтво. Ікони на склі, написані без дотримання церковних приписів, пов'язувалися не тільки з релігією, а й з народним побутом та естетичними уподобаннями і призначалися для інтер'єрів сільських хат. Такі ікони мистецтвознавці часто називають «народними картинами на склі» [1].

Народні картинки виконувалися в основному на тонкому гутному склі. Давнє малярство на склі в Україні – мистецтво хатньої ікони, у храмах її не виставляли, можна хіба зустріти у деяких німецьких церквах. Народні майстри найчастіше малювали Ісуса Христа і Богородицю, ангелів, Пресвяту Трійцю. Донині у гуцульських домівках можна побачити образи на склі [2].

Особливість техніки малярства на склі полягала в тому, що картина малювалася з одного боку, а сприйняття йшло з іншого боку, тому художнику треба було володіти специфічним «кінематографічним» відчуттям. «У малярстві на склі легко змінювати тенденції. Фарби накладаються з іншої сторони скла, застосовується позолота. Є багато варіантів інтерпретації теми і кожен художник розвиває по-своєму, в естетично-філософському руслі», – зауважує Оксана Романів [2].

Перед початком малювання поверхню скла очищали. Іколи скло ґрунтували тонким шаром желатину для кращого сполучення темперної чи олійної фарби з його поверхнею. Насамперед наносився контурний рисунок пером або пензлем. Після висихання контурів прокладали елементи декору, складки одягу, дрібні деталі. Далі художник заповнював контур елементів кольоровими плямами, поступово розфарбовуючи картину від світлих до темних тонів. Наприкінці роботи наносили сусальне золото чи фольгу [3]. Малярство на склі найбільш було розповсюджене у Косові, Яворові. Серед сюжетів переважали образи святих – покровителів, найпопулярнішими були «Святий Ілля», «Покрова», «Страшний суд».

Виклад основного матеріалу дослідження. У сюжетних живописних композиціях на склі відбилися естетичні смаки народу. Сюжетна картина на

склі стала своєрідною інтерпретацією мотивів народної картини на полотні та на фанері.

Народна картина розкриває свій зміст за допомогою символів, багато з яких є національними оберегами. Символ – одна із могутніх підвалин культури. Проте символізм властивий не лише художній творчості, а й політиці, ідеології, освіті, моралі, сновидіннях. Зразком для народних картин у 17 – поч. 18 ст., стало традиційне зображення козака: «Козак Мамай», «Козак-бандурист», найбільш характерними рисами якого є типізоване обличчя та загальний «елегійний настрій». Образи козака Мамаю та козака – бандуриста – символізують славне, безстрашне українське козацтво. Картини стверджують непереможність, велич духу, оспівують красу та чистоту душі українського народу, його мужність, сміливість та відвагу. Народні художники змальовували молодого красеня-козака з круглою поголеною головою, чорним, закрученим за вухо «оселедцем», чорними бровами, довгими вусами, карими очима, рум'яними щоками, тонким носом. Символом співучості української душі є бандура, тому козака Мамаю зображували завжди з бандурою. Неподалік від козака, на картині малювали коня і дуб, що символізувало народну волю та могутність нашого народу. Про скороминучість життя та козацьку долю, в якій загроза смерті в бою була повсякденною реальністю, нагадували спис з прапорцем та козацький штоф з чаркою, які клалися у могилу.

Сільські художники, крім козака-бандуриста, малювали портрети Гонти, Залізняка. Для кожного району України характерні свої герої, яких народні майстри увіковічували на своїх картинах. Наприклад, у нас, на Харківщині, малювали легендарного засновника Харкова – Харька Осадчого. Протягом 20 ст. фольклорний образ воїна зустрічається у різних варіантах народної картини, серед яких найпоширенішою є «Козак і дівчина біля криниці». Образ козака із сюжету народної картини має безпосередні зв'язки з усним фольклором, зокрема лірично-пісенним.

Українська народна картина ХХ сторіччя, (а також білоруська, російська, польська) містить у собі елементи певного міщанського замилювання, ностальгії за «красивим» життям. Це краєвиди із замками, оленями біля ручаю або в лісі, з лебедями на озері, зображення дами, яка чекає коханця тощо. Українське малярство на склі ХХ ст. представлено творами І.Сколоздри, А.Рак, І.Лисенка, І.Новобранця, В.Чорнобая, О.Данилюка, Л.Гринюка.

Витоки творчості народного майстра Івана Сколоздри сягають народної ікони на склі. Його картинам притаманна яскрава декоративність та орнаментальність, вони передають оптимістичність і народну мудрість. Знаковим у його роботах є постійне звернення до дерева – основи життя і творчості, дерева, що символізує рай на землі, на небі, в людській уяві [4, 5].

Розпис на склі народної майстрині Анастасії Рак – це наївне малярство, що увібрало в себе уявлення народної картини, мова якої узагальнена й символічна [6]. Художниця створила краєвиди ідеалізованого українського села з церквою, хатою, річкою чи ставком, розкішними квітами, домашніми

тваринами, парубками й дівчатами в національному вбранні біля колодязя. Майстерно володіючи технікою розпису на склі майстриня прорисовувала контур малюнка чорною тушшю пером, користувалася темперою, олією, гуашшю, застосовувала для більшої яскравості фольгу, кольоровий папір. Це надавало її роботам відтінку так званого малярства, поширеного колись на ярмарках [6]. Малярка у своїх картинах відтворювала сюжети, що мають літературні витoki, які зустрічаються і в інших техніках народного фольклору: «Дівчино моя, напій же коня», «Батько розганяє закоханих», «Тікай Петре з Наталкою, мати іде з качалкою», «Прощання козака з дівчиною», «Наталка Полтавка». Актуальні також натюрморти, краєвиди з церквою, вітряком, хатами, ставком, букети квітів.

Леонтій Гринюк, вінницький художник, у своїх композиціях відтворює біблійні сюжети, історію України, народні свята та обрядовість. Майже для всіх творів художника притаманні вишуканість, декоративність, характерна для давньоруського іконопису трактовка образів.

Серед сучасних майстрів малярства на склі нашу увагу привертає львівська художниця Наталка Курій-Максимів [7]. Її композиції здається, що випромінюють тепло, радість та добро. Чудова галерея образів янголів художниці надихнула майбутніх учителів образотворчого мистецтва початкової школи, студенток Т. Довгоспину та І. Калмикову на створення чотирьох декоративних композицій на склі за народними та християнськими святами: «Великдень», «Маковій», «Спас», «Обжинки».

Висновки дослідження і перспективи подальшого розвитку. Малярство на склі виступає яскравою сторінкою образотворчого фольклору, що живиться багатими мистецькими традиціями минулих віків. У малюванні на склі відбилися естетичні смаки народу, реалії побуту, соціальні мотиви, розуміння явищ навколишнього світу. Тут органічно поєдналися казка і правда, фантазія і реальність.

Реалізація актуальних проблем виховання можливе через успадкування молоддю духовних цінностей народної культури. Прагнення до ідеалів прекрасного, гармонії людини та природи, одвічні питання любові, щастя, що зафіксовані у народній картині, є неперевершеним підручником із національного виховання. Ввести молоде покоління до світлиці народної мудрості, народної картини – відповідальне завдання педагога-вихователя.

Список використаних джерел:

1. Малярство на склі – Українське село. [Електронний ресурс]. – *Режим доступу:* etno-selo.com.ua/ua/maisterni-i...2/malyarstvo-na-skli
2. Львівські митці зачаровують малярством на склі - Радіо Свобода [Електронний ресурс]. – *Режим доступу:* <https://www.radiosvoboda.org/a/24603658.html>

3. Народний живопис по склі (іконопис) | Sofiya Zhelizna - Academia.edu [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.academia.edu/.../Народний_живопис_по_склі_іконоп...

4. Глухенька К. Пошуки неповторної краси / К. Глухенька // Образотворче мистецтво – 1974. – №3. – С. 23–25.

5. Сколоздра І. Живопис на склі / І. Сколоздра. – К.: Мистецтво, 1990.

6. Рак А. Т. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Рак_Анастасія_Трохимівна

7. Живопис на склі. Художник Наталія Курій-Максимів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: ukrainianchi.com/Живопис-на-склі-Художник-Максимів/

Римбу В. Р.,

магістрант Київського університету культури;
Науковий консультант: Сидоренко А.І.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
м. Миколаїв

СУЧАСНИЙ СТАН ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДОКУМЕНТНО-ІНФОРМАЦІЙНОЇ СФЕРИ В УКРАЇНІ

Документування – невід’ємна складова функціонування будь-якої організації, незалежно від тієї чи іншої організаційно-правової структури, форми власності та масштабу діяльності. Тому документознавча освіта відіграє важливу роль як у функціонуванні організації загалом, так і в організації роботи з документами безпосередньо, адже саме вона дозволяє систематизувати не лише знання про себе, а й створювати оптимальні умови для пізнання всіх видів робіт, і не лише з документами.

Питання підготовки документознавців в Україні стали актуальними у середині 90-х років ХХ ст. Різні аспекти розв’язання питань підготовки майбутніх фахівців-документознавців знайшли висвітлення у працях В. Бездрабко, Н. Гайстнюк, С. Дубової, Н. Кушнарєнко, С. Кулєшова, М. Слободяника, О. Матвієнко, А. Соляник, Л. Філіпової, Г. Швецової-Водки та ін. [1-8]. Педагогічним та навчально-виховним аспектам професійної підготовки документознавців також приділена увага дослідників: О. Карпенко, Л. Квасюк, О. Матвієнко, Л. Петрова. Сьогодні провідні вітчизняні науковці продовжують формування інтегрованої системи знань про документ у рамках наукової та навчальної дисципліни «Документознавство», основними напрямками дослідження якої є: теоретико-фундаментальні, теоретико-прикладні, історичні, науково-технологічні, що активізуються спільними зусиллями лідерів та учасників наукових шкіл документознавства, архівознавства, істориками, джерелознавцями, книгознавцями, бібліотекознавцями, представниками інших суміжних наук. При цьому